

De Sperwer *Accipiter nisus* als broedvogel in de provincie Groningen in 2014

Johan Bos

Voor het derde achtereenvolgende jaar werden Sperwers in de provincie Groningen geïnventariseerd, met als doel een zo goed mogelijk beeld van de broedpopulatie te krijgen (Bos 2013a, Bos 2013b). Dit jaar werden deze activiteiten verder ontplooid en een aantal plotjes van 2012 en 2013 nogmaals gecontroleerd, maar ook werden nieuwe gebieden bezocht en broedbiologische gegevens verzameld. De resultaten hiervan worden in dit overzicht gepresenteerd.

Methodes

De provincie Groningen omvat zo'n 2333 km² en is dus te groot om in een jaar compleet te controleren. Het onderzoeksgebied wordt daarom in kleinere stukken verdeeld aan de hand van de gemeentegrenzen. Sommige deelgebieden (dat wil dus zeggen: gemeenten) worden jaarlijks herhaald om meer over bestandstrends en populatiesamenstelling te weten te komen. Andere deelgebieden worden in een bepaald jaar toegevoegd om zo op langere termijn een provinciewijde afdekking te bewerkstelligen. Alle medewerkers aan het project is gevraagd om basale broedbiologische gegevens te verzamelen, zoals nestboomsoort en broedsucces. Ook werden ruipennen verzameld om de territoriumhouders nader te identificeren op leeftijd. Dit jaar vonden ook nestcontroles plaats en werden aanwezige jongen geringd, gemeten (lengte handvleugel en gewicht) en op de aanwezigheid van luisvliegen gecontroleerd. Ook werd weer naar 'prooiringen' gezocht (in dit verslag wordt hier echter niet verder op ingegaan, maar zie Bos 2013b).

Resultaten

De resultaten logen er weer niet om. Er werden 32 territoria vastgesteld in een klein deel van de provincie (Tabel 1). Karakteristiek voor de provincie Groningen is dat bijna tweederde van de Sperwers in loofbomen broedt: bij 31 nesten waarvan de boomsoort bekend was werd 13 keer een naaldboom gemeld (vooral fijnspar en grove den, maar ook douglasspar) en 18 keer een loofboom (een bonte verzameling van zomereik, Spaanse aak, wilg, populier, berk, iep, es, prunus en meidoorn).

Trends

In vergelijking met de twee voorgaande jaren wat het beeld wat aantal bezette territoria betreft nogal wisselend (Tabel 1). Zo werd in de gemeente Haren een lichte toename vastgesteld, terwijl in de gemeente Groningen (dat wil zeggen de stad zelf met haar randgebieden) juist een duidelijke afname te zien was (zie ook De Haan 2011). Ook in

het Lauwersmeergebied (De Marne) werden twee territoria verlaten. Het zal interessant zijn om te kijken hoe deze aantalschommelingen in de toekomst zullen verlopen.

Tabel 1. Gevonden broedparen van Sperwers in Groningen in 2014, vergeleken met 2012 en 2013; tussen haakjes het aantal nieuw gevonden territoria. (* = deels onderzocht, - = niet gezocht). *Number of Sparrowhawk territories located in municipalities in the province of Groningen in 2014, as compared to 2012 and 2013; number of newly found territories between brackets. (* = partly surveyed, - = not surveyed).*

Gemeente <i>Municipality</i>	2012 <i>2012</i>	2013 <i>2013</i>	2014 <i>2014</i>	Waarnemer <i>Observer</i>
Groningen	11	13(2)	9(1)	PdH, JB
Haren	6	6(2)	8(1)	JB, EB
Leek	6	6(1)	6(0)	JB, RO
Pekela*	1	2(1)	-	SvdS
Marum	1	4(3)	5(1)	JB
Winsum*	1	-	1(1)	AdW
Loppersum	3	4(3)	-	JB, AdW, MS
Ten Boer	1	-	-	JB
Bedum	-	1	1(0)	JB
Eemsmond*	1	1(1)	-	AdW
Grootegast*	1	1(0)	-	AH, JB
Appingedam*	1	-	-	JB
Vlagtwedde*	2	-	-	JB
De Marne*	1	2(1)	2(2)	RU, JB
Totaal <i>Total</i>	36	40(14)	32(6)	93

Broedbiologie

Bij 20 van de 26 paren die nader gevolgd zijn vlogen jongen uit. Dit laat zich vertalen in een hoog broedsucces van 77%, zeker als je het vergelijkt met het percentage van 62% in 2013 en 63% in 2012. Gezien de ervaring met voorgaande jaren (jongen op mysterieuze wijze uit het nest verdwenen, soms vergezeld van afgebeten pennetjes in de buurt van het nest) werd jongenpredatie nauwelijks vastgesteld.

Bij 17 nesten werden de jongen gemeten en het legbegin teruggerekend aan de hand van de vleugellengte (Bijlsma 2006), resulterend in een gemiddeld legbegin van 26 april, met uitschieters op 15 april (vroegste) en 7 mei (laatste). Bij 20 nesten werden gemiddeld 4.2 jongen vastgesteld: 2x 2, 3x 3, 8x 4, 3x 5 en 4x 6. In totaal werden 71 jongen geringd. Bij 7 van de 17 gecontroleerde nesten werden luisvliegen op jongen aangetroffen (dat vertaalt zich naar een nestbesmettingspercentage van 41%).

Dank

Deze inventarisatie werd mogelijk gemaakt met hulp van enkele fanatiekelingen, belangrijke informanten en steun van beheerders. Voor gegevens, tips en vergun-

ningen gaat mijn dank uit naar Erik Bazuin, Peter de Boer, Jacob de Bruin, Rinus Dillerop, Pieter de Haan, Alwin Hut, Henk van der Jeugd, Romke Kleefstra, Leon Luijten, Rene Oosterhuis, Marcel Sandifort, Simone van der Sijs, Siemen Stienstra, Tom Stienstra, Lex Tervelde, Richard Ubels, Oscar Vedder, Albert-Erik de Winter, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, en Groninger Landschap.

Broedplaats van Sperwer in Hortus te Haren, 10 juni 2014 (Foto: Johan Bos). De palen op de speelplaats fungeerden als plukplaats. *Breeding site of Sparrowhawk in park in Haren, 10 June 2014. Poles on playground were used as plucking posts.*

Summary

Bos J. 2015. The Sparrowhawk *Accipiter nisus* as a breeding bird in the province of Groningen in 2014. De Takkeling 23: 86-88.

For the third year in succession, parts of the province of Groningen were surveyed for the presence of territorial Sparrowhawks. Several new territories were located, but on average the number of pairs seemed rather stable with some local variations. Thirteen out of 31 nests were built in coniferous trees, the remaining in a wide variety of deciduous trees. Of 26 pairs, 20 were successful in raising chicks, *i.e.* 77% (compared to 62% in 2012 and 63% in 2013). Start of laying averaged 26 April (range 15 April-7 May, $n=17$). In 20 nests, the average number of fledgling amounted to 4.2 per nest: 2x 2, 3x 3, 8x 4, 3x 5, en 4x 6, with louseflies on chicks recorded in 7 out of 17 nests.

Literatuur

- Bijlsma R.G. 2006. Handleiding veldonderzoek roofvogels. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Bos J. 2013a. De Sperwer *Accipiter nisus* als broedvogel in de provincie Groningen in 2012. De Takkeling 21: 129-131.
- Bos J. 2013b. De Sperwer *Accipiter nisus* als broedvogel in de provincie Groningen in 2013. De Takkeling 21: 204-208.
- Haan P. de 2011. Inventarisatie van Havik *Accipiter gentilis* en Sperwer *A. nisus* rond Groningen. De Takkeling 19: 193-196.

Adres: De Savornin Lohmanlaan 55, 9722 HD Groningen, johan.bos@rug.nl